

Mayıs-Haziran 1970

Sayı 78-79

YURDUN SESİ

Bu sayıda:

- Durum
- İşçi hareketimizin en büyük eylemi
- Türk-İş 8. Kongresi
- Gençliğin savaşı
- Sanat köşesi:
Orhan Kemal'i de kaybettik
Ölümü üzerine neler dediler
O. Kemal'den bir hikâye
O. Kemal'e ağıt
- Okuyucu mektupları

Aylık dergi

POLİTİKA

EKONOMİ

KÜLTÜR

TÜSTAV

BU SAYFA SİZİN

Doğu halkı kan ağlıyor:

Şafakla beraber, Silvan ilçe merkezi, jandarma ikinci bölge komutanlığına bağlı 6 helikopter, 200 motorlu araç, donatılmış 2.000 jandarma ve komando askeri, topçu keşif uçaklarının desteğiyle kuşatıldı. Kuşatma harekatiyle birlikte, ilçe merkezine giren birlikler hiç bir arama yetkisi olmadan, aynı gün tam 17 saat süreyle yüzlerce evi didik didik ettiler, yataklarından alınan erkekleri özel kamplara topluyarak korkunç işkencelere maaruz bıraktılar. Kadınlar ve kızlar da karakollarda işkence ve hakaretlere uğratıldılar. Komandolar ne Anayasa ne de kanun tanıdılar, adeta işgâl edilmiş düşman topraklarında işgâlcı kuvvetler gibi davrandılar.

Revşat köyü muhtarı yüzkızırtıcı bir durumda ve karısının gözü önünde köy meydanında sattlerce dolaştırıldı. Günlük köyü halkına bataklık için de beş saat yat-kalk talimi yaptırıldı. Çilin köyünde köylüler sehpada kırbaçlandı, Tirzan köyünden hamile bir kadın dayaktan çocuğunu düşürdü, ve iki gün sonra öldü. Kivinik köyü halkı günlerce yerlerde süründürüldü, Kavşar köyünden Mehmet Öztas işkenceyle öldürüldü. Ve yazmayla bitmeyecek zulüm olayları...

Bütün bu canavarlıklar yapılırken asayiş ihlâl eden, can ve mal ve ırz düşmanı firarilerin hiç biri yakalanmadı. Zaten maksatları da bundan ibaretti. Bunâ karşılık zulüm düzeninin kurbanı olan köylü yurttaşlar gazete manşetlerinde kamuoyuna firari ve kanun kaçakları olarak gösterildi.

Doğuda uygulanan bu insanlık dışı davranışlar aslında yıllardan beri devlet mekanizmasında hakim olan faşist ve ırkçı baskının uygulamalarından biridir. Bu, plânlı bir hareketin bir parçasıdır. İktisadi bunalımın içinde kıvranan AP iktidarı, uyanan ve hakları uğrunda savaş yolunu tutan vatandaşların dikkatini başka yönlere çekerek, devrimci güçler arasındaki birliği parçalamak niyetindedir. Fakat Türkiye halkları bu gibi kaşkırtmalarla yılmıyacak, elele vererek emperyalizme ve onun yerli işbirlikçilerine karşı savaşacaklarıdır.

Mehmet Karabulut, Silvan

*

ÖĞRETMENDEN ÇÖPÇÜ:

Biga'nın Yeni Çiftlik köyü ilkokulu öğretmeni Rifat Akan Almanya'ya çöpçü olarak gitti. 32 yaşında bir vatan evladı, hem de öğretmen. İşte bizde insan kıymet ölçüsü bu. Daha doğrusu az gelişmiş millet patenti. Bu memleketi kim kalkındıracağız? İnsanın elinden kim tutacak? Yüz binlerce ilkokul öğrencisi hocasızlıktan yakınıırken biz elde mevcut öğretmeni de gücendirerek, aç bırakarak Almanya'ya çöpçü olarak yolcu ediyoruz.

Ne bozuk düzen bu. Politikacıların birbirlerini yedikleri bir ortamda «unutulan insan» onlara böyle dersler veriyor. Ama kim okur, kim dinler. Bu kaçınıcı öğretmen Almanya'ya işçi, çöpçü olarak giden. Nerede Eğitim Bakanı, nerede Demirel, nerede Meclis, nerede Senato? Bu ne vurdum duymazlık.

Bir emekli öğretmen, İzmir

DURUM

(15-16 Haziran olaylarına bakış)

Devrimci gençliğin uzun zamandan beri politika sahnesinin ön planında görünmesi, iktidara ve iktidar polisiyle yan faşist kuvvetlere göğüs germesi, birçok iyi niyet sahibi yurttsevverde devrimci gençliğin sosyal ve politik niteliği hakkında yanlış kanılar uyumasına sebep olmuştur. Bilimsel sosyalizmin verilerine göre düşünmeyen birçok yurtsever aydınlar, halkımızın ulusal ve sosyal bağımsızlık savaşında gençliğin öncü bir güç olduğu kanısına kapılmıştır. Burada hemen belirtmek gerek ki, sosyalist gençler bazı aydın çevrelerde beliren bu yanlış kanıya karşı çıkmışlar, yurtsever gençliğin, emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye karşı işçi sınıfının öncülüğünde yürütülen savaşta yardımcı bir kuvvet olduğunu belirtmişlerdir. Geçen yıl NATO ve Amerikan üslerindeki işyerlerinde NATO-İş ve Harp-İş sendikalarının örgütlediği grevler, işçi sınıfının emperyalizme karşı ulusal ve sosyal kurtuluş savaşında öncü bir rol oynadığı görüşünü doğrulamış; burjuvazinin, Amerikan emperyalizminin hakimiyet aracı olan NATO'ya, egemenlik hakları ile terkettiği yurt toprakları üzerindeki haklarımızı, işçi sınıfı, grev süresince Amerikalı personeli bu üslere sokmamakla geri almanın yollarını bulup bütün millete göstermiştir.

Bu gelişme bile, ulusal ve sosyal kurtuluş savaşında öncülük konusunda bilimsel sosyalizmin verilerine göre düşünmeyen çevrelerin tereddütlerini tam olarak silememiştir. Bu tereddütlerden faydalanan MDD'ciler, Troçkicilik ve Maoçuluk gibi antimarksist akımlar ve daha bir sürü küçük burjuva «devrimcileri» devrim hareketinde asker-sivil aydın kadroların öncü oldukları, işçi sınıfının, proletaryanın yardımcı güç niteliğini taşıdığı kanısını yaymaya, devrim hareketini tabii öncüsünden yoksun bırakmayı hedef edinen görüşleri savunmaya devam etmişlerdir.

15-16 Haziran olayları bu görüşü savunanların yanıldığını açıkça göstermiştir.

Gerek emperyalizme bağlı büyük işbirlikçi burjuvazi, gerek Türk-İş'in başındaki bazı sendikacılar, gerekse bizzat emperyalist tekeller Türkiye'de işçi sınıfının uzun yıllar süren ve zaman zaman kanlı ve çileli savaşlar verilmesini gerektiren mücadelelerden sonra elde ettiği, ve Anayasaya geçirdiği grev, toplu sözleşme ve sendikal haklardan hoşnutsuzluklarını açığa vurmaktaydılar. Arada bir bu kanunları işçiler aleyhinde değiştirmek üzere tasarıların hazırlandığı haberleri de çıkmış, fakat işçi sınıfının, sosyalist akımın, Komünist

Emekçiyiz-Haklıyız!

Partisinin, yurtsever burjuva çevrelerinin, bu arada CHP'deki yurtseverlerin gösterdiği ortak direnme sonucunda bu teşebbüsler daha doğmadan ölmüş ve fiyasko ile sonuçlanmıştı.

Fakat CHP'de yönetimi elinde tutan İnönü ve arkadaşlarının, Bayarı ve diğer düşükleri «kuyudan çıkarmak» üzere, Demirel iktidarı ile anlaşması ve bu anlaşmanın Anayasayı değiştirmek, daha doğrusu Anayasayı demokratik ilkelerinden yoksun bırakmak, düşükleri temize çıkarmakla onun temel felsefesini inkâr etmek yoluna sapması, yani düşükleri temize çıkarmak eyleminin esas hedefine yönelmesi üzerine iki burjuva partisinin, düşükleri temize çıkarmak bahanesiyle, Anayasadaki işçi haklarına saldırmak üzere birleşmiş oldukları derhal anlaşıldı.

Esasen komünistler, düşükleri temize çıkarmak hareketinin ardında gizlenen hedefin bu olduğunu, Bayar ve arkadaşlarını «kuyudan çıkarmak» eylemi başladığı zaman açıklamışlardı. Olayların gelişmesi bu tahmin ve teşhisin doğru olduğunu gösterdi.

Evvelâ Sendikalar Kanununu değiştirme teşebbüsü ile işe başlandı.

Türk-İşin başında bulunan ve AİD yolu ile Amerikan Casusluk ve Balalama Servisi (CIA) ile bağları olduğu bilinen Demirsoy-Tunç grubu da «balâdan aldığı emri» bir an evvel uygulamak, yani işçi sınıfının haklarını daha da kısıtlamak, bu arada ilk adım olarak devrimci sendikacılığı yoketmek, Türkiye'deki sendikacılığı kendi tekellerinde toplamak üzere Sendikalar Kanununun değiştirilmesi için sabırsızlık gösteriyor, bu konuda Türk-İşin Erzurum'daki 8. Kongresinde iktidar sorumluları ile anlaşmaları bağlanıyordu. (Bu kongrenin ayrıntıları «Türk-İş'in 8. kongresi» yazımızda ele alınmıştır.)

Demirel-Demirsoy ve İnönü gruplarının anlaşmasından sonra olaylar hızla gelişti.

Evvelâ işçinin sendikal haklarını kısıtlamayı, işçinin sendikasını seçmesini engellemeyi, devrimci sendikacılığı ortadan kaldırmayı, Türkiye'de işçiyi Demirsoy ve Tunç gibi sarı sendika ağalarına bağlamayı öngören tasarı Meclise sevk edildi ve Meclisten AP ve CHP oylarıyla hızla geçti.

Fakat bu arada Devrimci İşçi Sendikaları (DISK) direnme kararı almıştı. DISK, büyük burjuvazi ve sarı sendikacı ortaklığının Anayasadaki sendika hakkını çiğnemek üzere harekete geçmesi üzerine, bütün işçilere Anayasa haklarını kullanarak direnmeye geçmelerini teklif ediyordu. DISK yöneticileri konuşma ve çağrılarında özellikle işçinin tertipleyeceği protesto, gösteri, grev ve yürüyüşlerin Anayasa çerçevesinde yapılmasını istiyor; tahrip ve saldırı gibi eylemlere girişmek isteyen provokatörlerin hareketlerine kapılmama konusunda da işçileri uyarıyordu.

Türk ordusu halkın ordusudur. Mehmetçiğin tankı Mehmed'i ezmez!

DISK'in çağrısı, işçi sınıfının ezici çoğunluğunun arzu ve eğilimlerine uygun olduğundan, geniş emekçi yığınlarında, aydın ve gençlik çevrelerinde derin bir yankı uyandırdı.

DISK'e, Türk-İşe, bağımsız sendikalara bağlı işçiler kadar, sendikasız işçiler de harekete geçmek kararındaydılar. Başta yurdun en büyük sanayi bölgesi olan İstanbul ve Kocaeli olmak üzere, sanayi bölgelerindeki fabrika ve işletmelerde, «İşçi Direnme Komiteleri» hızla kuruluyor ve bu komiteler işçiyi 15 Haziran günü eyleme çağırıyordu. Eylem grev ve protesto yürüyüşleri şeklinde olacaktı. (15-16 Haziran olaylarının gelişmesine ve sonuçlarına dair bilgi «Türk işçi hareketinde en büyük eylem» yazımızda verilmiştir.)

İstanbul ve Kocaeli olayları ulusal bağımsızlık savaşında, sosyal adaleti sağlama mücadelesinde işçi sınıfı ve öteki demokratik güçler için dönemeç sayılabilecek sosyal ve politik sonuçlar sağlamıştır. Evvelâ işçi sınıfı varlığını, hem de öncü ve yönetici bir güç olarak varlığını bir kere daha doğrulamıştır. Çünkü İstanbul'da, Kocaeli'de ve yurdun daha başka bölgelerinde, iktidarın Anayasadaki işçi haklarına saldırısına karşı tertiplenen direnme hareketleri, işçi sınıfının yalnız kendi haklarını savunacak değil, kendisiyle beraber bütün milleti de kurtarabilecek bir güç olduğunu göstermiştir. Gösteriler işçi sınıfının haklarını korumak gibi bir nitelik taşımakla beraber, emperyalizmi yurt topraklarından kovmak gayesini sembolleştiren «Bağımsız Türkiye» şiarlarıyla da yapılmıştır. Bu bakımdan, emperyalizmle Türkiye halkı arasında mevcut gelişkinin doğurduğu mücadelede, işçi sınıfı, devrimci örgütleriyle beraber, bir omurga kuvvet olarak belirmiştir.

Bu durum memleketin sosyal ve politik gelişmesinde olumlu sonuçlar doğurmuştur. Bu sonuçlardan biri, uzun zamandan beri sosyalist ve işçi hareketinde mevcut yıkıcı akımların (MDD'cilerin, Maocuların, Troçkistlerin) izole edilmesine ve sosyalist akım içindeki sağlam, bilimsel sosyalizme bağlı militanların öncülüğü tekrar ele alıp, akımın birliğini sağlamaya doğru sağlam adımlar atmalarına yol açmıştır. Bu olumlu gelişme de, MDD'cilerin, savaşın çetinleştiği bir noktada, maskelerini atıp, burjuvazinin gizli polisinin bir yardımcı gücü olarak faaliyete geçmelerine yol açmıştır. İstanbul'da MDD'ciler, işçi kılıfına girerek ve gösteri hareketlerine katılarak yağma ve tahrip hareketlerine girişmişlerdir. MDD'cilerin bu tutumu, Demirel iktidarına sıkı yönetim vasıtasıyla yığgınsal tevkiflere girişmek ve işçi hareketini kan ve zıندانla bastırmak üzere teşebbüse geçmek fırsatını sağlamıştır. 15-16 Haziran olayları sırasında beliren bu tutum, MDD'cilerin gerçek çehrelerini ortaya koymalarını sağlamış, işçi hareketinde birliği kuvvetlendirici bir unsur olmuştur. İşçi sınıfının birliğini sağlayan unsurlardan biri de, mühendis, mimar ve tekniker gibi teknik elemanların işçi sınıfıyla kaynaşmalarıdır. Bilindiği

Yurdumuzda faşizme yer yoktur!

gibi Fransa'da Komünist Partisi saflarından atılan bir düşünür, teknik elemanların ve bilgili işçilerin, işçilerin, işçi sınıfından ayırdıklarını ve kendilerine öz bir zümre meydana getirdiklerini iddia etmiş, işçi sınıfını bir yandan parçalamaya, bir yandan da bilgili ve bilinçli elemanlarından yoksun bırakmaya yarayan bir teoriyi savunmaya başlamıştı. Türkiyede sosyalist akımın yöneticileri arasında bulunan bazı oportünist elemanlar bu görüşü Türkiyeye de aktarmışlar ve memleketimizde işçi sınıfıyla teknik kadrolar arasına kama sokmaya kalkışmışlardır. Fakat 15-16 Haziran da ve daha sonra gelişen olaylar sırasında mühendis, mimar ve teknisyen gibi teknik kadrolar işçi sınıfının saflarında savaşa katılmışlar, kendilerini işçi sınıfından ayırmaya yeltenen burjuva iktidarına karşı cephe almışlar ve kendilerinin de işçi sayılmasında ayak diremişlerdir.

15-16 Haziran olayları sırasında işçi sınıfının birliğini sağlayan unsurlardan biri de, sarı sendikacılığın tecrit edilmesi ve işçi yığınlarının gözünde demaske edilmesidir. Özellikle Türk-İş'in başında bulunan başkan Demirsoy ve genel sekreter Halil Tunç etrafında halkalanan sarı sendikacılar, demagojiden, Amerikan CIA teşkilâtının AİDE yoluyla sağladığı bol ve gizli para yardımlarının yarattığı imkânlardan faydalanarak işçi sınıfının, sendika militanlarının önemli bir kısmını aldatmaya muvaffak olmuşlardı. Bu durum sendikal ve politik plânlarda işçi sınıfının parçalanması ve o nispette de zayıflaması sonucunu sağlamıştı. Demirsoy-Tunç grubunun Sendikalar, Grev ve Toplu Sözleşme Kanunlarının işçiler aleyhine değiştirilmesinde Demirel iktidariyle işbirliği yapması, bu durumu protesto eden işçilere karşı çıkması, yani işçiyi işçiye kırdırmak teşebbüslerine girişmesi, iktidarın Sıkıyönetim gibi tedbirlerini desteklemesi, Sıkıyönetim Komutanlığının yığınsal tevkiflerine ve tevkif edilen işçilere yapılan işkencelere karşı çıkmaması da, geniş emekçi yığınları gözünde önemli ölçüde demaske edilmesini sağlamıştır. Şüphesiz ki, Demirsoy-Tunç grubunun bu şekilde demaske edilmesiyle, sarı sendikacılığın işçi hareketindeki gücünü tamamen yitirdiği iddia edilemez. Sarı sendikacılığın işçi yığınlarını aldatmak ve işçi sınıfını parçalamak yönünde bundan sonra da faaliyet imkânlarına sahip olduğunu kabul etmek ve ona göre bir hareket hattı çizmek gerekmektedir. Bu hareket hattını çizerken gözönünde tutulacak yenilik, 15-16 Haziran olaylarının ve bu olayları izliyen gelişmelerin sarı sendikacılığı hatırı sayılır ölçüde demaske ettiği ve gücünden düşürdüğüdür. İşçi sınıfının gerçek sendikalarında ve siyasi partisinde birleşme ve kuvvetlenme imkânları sarı sendikacılık demaske edildiği oranda artmıştır. Son olaylar sırasında işbirliğini sağlama yönünde kuvvetli atılımlar yapan işçi sınıfının, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinde yurtsever güçler için top-

layıcı bir mihver olduğu gerçeği bir defa daha doğrulanmıştır ki, bu da olaylardan çıkarılması gereken tarihsel bir sonuçtur.

İlerici aydınlar, bilim adamları, üniversite profesörleri, yurtsever basın ve subaylar, emperyalizme karşı yürütülen bağımsızlık savaşında, işbirlikçi burjuvazinin demokratik hakları çiğnemesine karşı direnişte, işçi sınıfı mihverinde objektif olarak eylem birliğine girişmişlerdir. Bu durum, emperyalizme karşı savaşta yeni hamleler yapılması, ulusal bir idarenin işbaşına getirilmesi gibi daha demokratik bir hamlenin sağlanması için yeni bir perspektif açmıştır. Hemen söylemek gerekmektedir ki, bütün yurtsever güçlerin işçi sınıfı mihveri etrafında eylem birliğine girişmesi, yığınsal seviyede gerçekleşiyse de, henüz politik yönetim alanında aynı kuvvette ve aynı genişlikte yaygınlaşmamıştır. Ne var ki, bu yığınsal seviyede cepheleşmenin, yukarıya doğru bir baskı gücü olarak belirmesi, sübjektif plânda da eylem birliğini sağlayacak bir unsur olabileceği hesap dışı bırakılamaz. Bu gelişme, işçi sınıfı haklarına saldırma ve Anayasayı çiğneme konusunda, iktidardaki ve muhalefetteki burjuva partilerinin, AP-CHP ortaklığının parçalanması gibi çok önemli başka bir sonuç daha sağlamıştır. Sendikalar Grev ve Toplu Sözleşme kanunlarını işçi aleyhine değiştirme teşebbüslerinde AP ve CHP yöneticileri Türk-İş idarecileriyle beraber hareket etmişlerdi. Fakat yığınsal gösteriler, işçi sınıfının politik gücünü ortaya koyması ve bu gücün bütün yurtseverleri birleştiren bir kutup olarak belirmesi CHP içinde antiemperyalist, demokratik ve yurtsever unsurlara baştakilerin AP iktidariyle ortaklığa girmesine karşı kuvvetle karşı koymak ve yöneticileri çark-geri etmeye zorlamak imkânını sağlamıştır. Bu gelişme de, CHP yöneticilerinin Mecliste beyaz oy verdikleri tasarıya karşı cephe almaları ve Senatoda kırmızı oy kullanacaklarını açıklamaları ve gerçekten de bu yolu tutmalarıyla sonuçlanmıştır.

15-16 Haziran hareketiyle Türkiye'de sınıf savaşı bir basamak daha yükselmiş ve yeni bir aşamaya ulaşmıştır. Bu aşamanın en belirli niteliği işçi sınıfının daha bilinçli, daha örgütlü ve daha cesur bir savaş gücü halini almasıdır. Artık memleketimizde sendikal ve politik plânlarda yeni bir militan kadro yetişmiştir. Bu militan kadro, yığınları sınıfsal ve ulusal hedefler etrafında birleştirmesini ve bu birleştirmede konkre savaş şekilleri bulmasını uzun, zor ve çetin bir mücadele tecrübesi sonucunda öğrenmiştir. Şüphe yok ki, bu tecrübenin elde edilmesinde Türk işçisinin yabancı ülkelere gitmesi ve uluslararası alanda yürütülen savaş şekillerini öğrenmesi; Batı Almanya, Fransa ve İtalya'daki işçi kardeşlerinin savaş yöntemlerinden dersler alma fırsatını bulması da önemli bir rol oynamıştır. 15-16 Haziran hareketinin Türkiye işçi tarihinde ilk defa olmak üzere, başka ulusların işçi sınıfıyla yığınsal plânda bağlar kurulmasında, dünya kamouyunun Türkiye işçi sınıfının yanında, işbir-

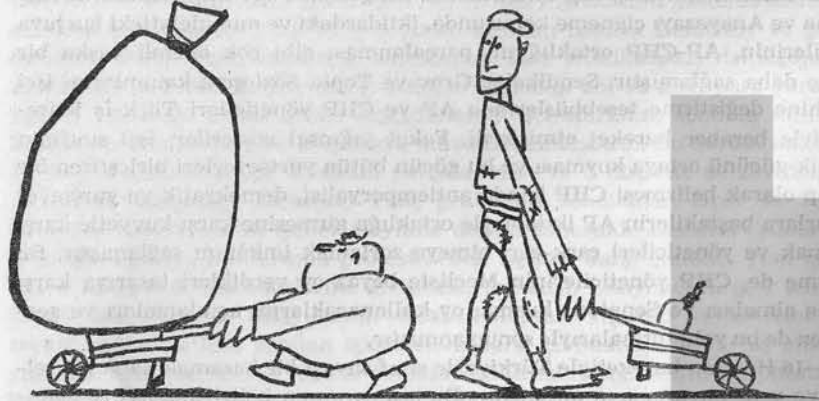
Sıkıyönetimli değil, Anayasa'lı düzen!

A. P. iktidarı -uçurumun kenarı!

likçi burjuvazinin terörüne karşı cephe almasını sağlamak yönünde, Demirel iktidarının burjuvazinin liberal kolundan tecrit edilmesinde de yardımcı bir rol oynadığına şüphe yoktur.

Türkiye'de işçi sınıfının gelecekteki savaş hedeflerinin tespitinde 15-16 Haziran olaylarıyla elde edilen sonuçlar ve ulaşılan aşama büyük bir rol oynayacak niteliktedir. İşçi sınıfı, ancak ulaştığı bu aşamayı sağlamlaştırdığı ve işçi birliğini kurmayı başardığı takdirde, ulusal kuvvetleri seferber edici bir güç olarak belirlemeyle elde ettiği mevzileri pekiştirerek, yeni yeni atılımlar yapabilecektir. Aşırılarına (goşistlere), oportünistlere karşı savaşın daha da güçlenmesi, Marksizm-Leninizm ilkeleri etrafında birleşmenin sağlanmasıyla bu atılımlar ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşında yeni perspektiflere ulaşabilecektir.

Ahmet Saydan

NÜFUSUN BEŞTE BİRİ GELİRİN ÜÇTE İKİSİNİ ALIYOR

İŞÇİ HAREKETİMİZİN EN BÜYÜK EYLEMİ

15-16 Haziran Olaylarının Anlamı

Egemen çevreler son aylarda, yeni Sendikalar Kanunu tasarısı ile, işçi sınıfına 274 ve 275 sayılı kanunlarla tanınmış olan bazı demokratik hakları ortadan kaldırmak denemesine giriştiler. Amaç işçi sınıfı ile birlikte, diğer emek-

çilerin ve yurtsever güçlerin de yıllarca süren çetin mücadeleleri sonucunda elde edilen sendika kurma, toplu sözleşme ve grev yapma haklarını yoketmekti. 275 sayılı kanunun 29 maddesi birden değiştirilmekle, grev yasağı kapsamı alabildiğine genişletilmekte, bu arada özel sektöre ait su, havagazı, elektrik üretimi ve dağıtımı v.b. işyerleri grev dışı bırakılmaktaydı. Hele yabancı petrol kumpanyalarının elinde bulunan Petrol-İş kolunda grev hakkının kaldırılması, hükümetin ve sarı sendikacıların, batılı tekellerin emirlerini yerine getirdiklerini açıkça göstermekteydi.

Aynı kanunun toplu iş sözleşmesi ile ilgili maddeleri de değiştirilerek, iş kollarında toplu sözleşme yapmak için gerekli olan salt çoğunluk şartı kaldırılmakta, sigortalı işçilerin %30'unun temsili şart koşulmaktaydı. Böylelikle de toplu sözleşme yapma hakkı yalnız sarı sendikacılara tanınmakta, patronlara da sigortasız işçi çalıştırma olanağı sağlanmaktaydı.

Yeni Sendikalar Kanunuyla güdülen amaçlardan biri de devrimci, bağımsız sendika hareketini baltalamak, öncü bir konfederasyon haline gelen DİSK'i kapatmaktır. Bu suretle de Türk-İş'in ağalığını kanunlaştırarak, işçi sınıfının ekonomik, sosyal ve politik direnişini kırmak, devrimci örgütler öncülüğündeki ulusal ve sosyal kurtuluş savaşını ezme hedefi güdülmüyordu.

Bu durumda, DİSK'e bağlı sendikalar, işçi yığınlarından gelen tepkileri değerlendirerek, Anayasanın tanıdığı haklar çerçevesi içinde etkili bir direniş hareketine girişilmesini kararlaştırdılar. İş yerlerinde «İşçi Direnme Komiteleri» kuruldu. İşçi sınıfının öncü güçleri büyük çabalar harcıyarak direniş örgütlediler.

Büyük işçi eylemi 15 Haziranda başladı. İstanbul ile İzmitte ve bu merkezlerin civarındaki fabrikalarda iş durdu. 16 Haziranda 163 işyerinde çalışan işçiler İstanbulda dört koldan yürüyüşe geçtiler. Bir kısmı (121 işyeri) Türk-İş üyesi olan onbinlerce işçi, polis barikatlarını aşarak ellerinde pankartlarla, marşlar söylüyerek caddeleri doldurdular. İşçi sınıfı, demokratik kazanımlarını korumak için «Sömürüye son», «Hükümet istifa» gibi şarhlarla yürümekteydi.

Demirel hükümeti bir tekinde bile silâh bulunmayan işçilerin üzerine polislerini sürdü, yığınlara ateş açtırdı, barış içinde yapılan yürüyüşü kana boyadı. Hedef gösterilerek açılan ateş sonunda üçü işçi olmak üzere, dört kişi öldürüldü, yüzden fazla işçi yaralandı. İktidar bununla da yetinmiyerek, orduya başvurdu. İstanbul üzerinde askeri uçaklar dolaşırken, Birinci Ordu zırhlı birlikleri harekete geçirildi. Birçok daireler, kavşak yerleri tanklarla çevrildi. Fakat çok geçmeden zırhlı araçların üstünde askerlerle işçilerin kucaklaştıkları görüldü. Çünkü işçi sınıfı, bu yığınsal çıkışıyla, üniforma giydirilmiş olan emekçi kardeşlerinin de haklarını savunuyordu.

Mahkeme, Amerikancı Kadı'lara mülk olmaz!

«Ayır-buyur» oyununa gelmiyeceğiz!

Yığınsal direnişin içine önceden hazırlanmış ajanlar da sızdırılmıştı. Bunlar, yer yer tahribata girişerek, direniş halkın gözünde kötülemek için, her türlü kıskırtmalara başvurdular. AP iktidarının ajanlarına Maocular, Troçkistler de gönüllü olarak yardım ettiler.

İşçi sınıfının Anayasayı ve haklarını koruma eylemini ayaklanma diye damgalayan hükümet, İstanbul, Kocaeli ve Gebzede sıkıyönetim ilân etti. Böylelikle AP iktidarı baskı ve terörüne orduyu da ortak yapmıştı. Netekim sıkıyönetim komutanlığı ardarda bildiriler yayınlayarak, işçi sınıfının ve bütün diğer halkçı güçlerin demokratik haklarını ortadan kaldırdı. Miting, yürüyüş, grev, forum yapmak, bildiri yayınlamak yasaklandı. Zırlı birlikler fabrikaların bekçisi haline getirildi ve sırtlarını sıkıyönetim komutanlığına dayayan patronlar devrimci işçi ve sendikacıları gerekçesiz ve tazminatsız işten atmaya başladılar. Yalnız ilk günlerde İstanbul ve İzmitteki çeşitli işletmelerden 500 den fazla işçi çıkarıldı. Fabrikalarda işçiye karşı baskı şiddetlendi.

15-16 haziran direniş sırasında 300 ü aşan işçi, sendikacı, yurtsever tutuklandı. TIP'in İstanbul, İzmit, Kocaeli ve İzmirdeki yöneticileri tevkif edildi. Tutuklulara, uydurma suçları zorla kabul etmeleri için, insanlık dışı işkenceler yapıldı.

Kanunlara aykırı olarak ilân edilen sıkıyönetim yetmiyormuş gibi, Anayasa yeniden çiğnenerek, askeri mahkemeler kuruldu. Bu mahkemeler yurtseverleri, yalancı şahitlere, işkence sonucu elde edilen ifadelere dayanarak, uydurma suçlar için «yargılamaya» başladılar.

Türk-İş yöneticileri, Demirsoy-Tunç gurubu hakları uğrunda direnen işçilere karşı işçiyi çıkarmaya yeltenerek sözde «uyarma», aslında ise işçileri «ayartma» mitingleri düzenlemeye kalkıştılar. Ama 15-16 Haziranda yürüyüşe katılmış olan Türk-İş'e bağlı işçiler satılmış sendikacılardan yüz çevirdiler. Gazeteciler Sendikası, Gıda İşçileri Sendikası, KOOP Federasyonu v.s. Türk-İş'ten ayrılmayı kararlaştırdılar. 130 bağımsız sendika Türk-İş yöneticilerinin bu tutumunu yerdiler ve 274 ve 275 sayılı kanunların değiştirilmesine, sıkıyönetime ve teröre karşı çıktılar.

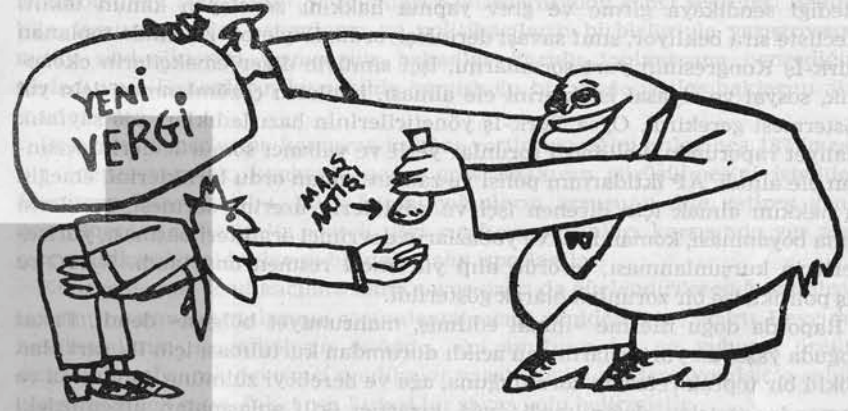
İşçi sınıfımızın bu haklı savaşına, yabancı ülkelerdeki işçilerimiz ve uluslararası çaptaki dayanışma da büyük bir destek oldu. Batı Avrupa ülkelerinde çalışan Türk işçileri büyük direniş hareketini gösteri yürüyüşleri, miting ve forumlar düzenliyerek, bildiriler yayınlayarak desteklediler. 15 milyon üyesi olan Uluslararası Maden, Kimya ve Basın İşçileri Sendikaları Konfederasyonu yöneticileri, Türkiye'ye gelerek, olayları yerinde izlediler ve Türk işçi sınıfının haklarını koruma savaşını desteklediklerini, Türk-İş yöneticilerinin işçi sınıfının hizmetinde olmadıklarını basın toplantılarında açıkladılar. Amerikan otomobil işçileri, İtalyan maden işçileri, İngiliz ve Batı Alman sendika bir-

likleri yeni Sendikalar Kanunu tasarısının uluslararası çalışma tüzüğüne aykırı olduğunu, Türk işçisinin demokratik hak ve özgürlüklerini ortadan kaldırdığını bildirilerle açıklıyarak, işçi sınıfımızın haklı savaşını desteklediklerini ilân ettiler.

Türk işçi sınıfının bu güçlü direniş, memleketimizdeki devrimci ve halkçı güçlerin ve milletlerarası işçi kuruluşlarının bu haklı direniş desteklemeleri, egemen çevrelerin eylem birliğini sarstı ve tasarının parlamentoda alelâcele, bir oldu-bitti şeklinde kabul edilmesine imkân vermedi.

Türk işçi hareketi tarihine «Kanlı Salı» olarak geçen 16 Haziran 1970 olayları, bilinçli ve örgütlü işçi sınıfının toplumun yönetici gücü olduğunu bir kere daha ispat etti.

Ali Kaya

AL GÜLÜM, VER GÜLÜM...

Türk-İş'in 8. Kongresi ve işçi sınıfının sorunları

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) 8. Olağan Kongresini 11-16 Mayıs tarihleri arasında Erzurumda yaptı. Çalışmaları 230 delege, 6 bakan, burjuva partileri yöneticileri ve bazı yerli ve yabancı sendikacılar izledi. Türk-İş yöneticileri kongreyi İstanbul, Ankara veya İzmir gibi işçi sınıfının yoğun olduğu merkezlerden birinde toplamamakla, işçi kitleleriyle karşı-

Demirel milyonların, akıtılan kanların hesabını vermeli!

İşçi-Köylü, İşçi- Gençlik elele!

karşıya gelmekten korktuklarını, işçi sınıfının çözülmesi zorunlu olan ana sorunlarına eğilmek istemediklerini ve kongrede dönecek dolapları kamuoyundan gizlemek istediklerini ispat ettiler.

Türk-İş'in Erzurum Kongresinden önce İstanbul'da, Ege ve Zonguldak bölgelerinde sarı sendikacılara karşı yığınsal ve örgütlü bir savaş yürütülüyordu. İstanbul'da «Sungurlar-Isı, Kazan ve Teshin Cihazları», «Çiti Deterjan», «Işık Plâstik», «Silâhtarğa Demir Döküm» fabrikalarında, İzmir Klemenson işletmesinde, Zonguldak ve Ereğli madenlerinde çalışan işçiler sendika özgürlüğü için, ekonomik politik istekleri için grev yapıyorlardı.

Mayıs ayının ilk haftasında memleketimizdeki ekonomik, politik ve sosyal bunalım artmıştı. Fabrikalardan yığın yığın işçi çıkarılıyor, vergi ve zamlar ardarda sıralanıyor, büyük şehirlerimizde polis, doğu illerinde komando ve jandarma terörü şiddetleniyordu. Nihayet demokratik özgürlükleri, işçinin istediği sendikaya girme ve grev yapma hakkını zedeleyen kanun teklifi Mecliste sıra bekliyor, sınıf savaşı derinleşiyordu. Böyle bir zamanda toplanan Türk-İş Kongresinin yurt sorunlarını, işçi sınıfıyla diğer emekçilerin ekonomik, sosyal ve siyasal isteklerini ele alması, bunların çözülmesi için yol göstermesi gerekirdi. Oysa Türk-İş yöneticilerinin hazırladıkları 640 sayfalık faaliyet raporunda, bellibaşlı sorunlar yerli ve yabancı sömürücülerin açısından ele alındı. AP iktidarının polisi ve zaman zaman ordu birliklerini, emeğin in hakkını almak için direnen işçi ve köylülerin üzerine sürmesi, grevlerin kana boyanması, komandocu ve yobazların devrimci örgütleri basması, yurtseverlerin kurşunlanması, terörün alıp yürümesi resmen onaylandı. NATO'cu dış politika ise bir zorunluk olarak gösterildi.

Raporda doğu illerine «ihmal edilmiş, mahrumiyet bölgesi» dendi. Fakat doğuda yaşayan yurttaşlarımızın acıklı durumdan kurtulması için ilk şart olan köklü bir toprak reformu zorunluğuna, ağa ve derebeyi zulmüne, jandarma ve komando ezgisine değinilmedi; yüz kızartıcı ikili anlaşmalar, ülkemizdeki Amerikan üslerinin doğurduğu nükleer harp tehlikesi, batılı tekellerin sömürüsü, doğal zenginliklerimizin talan edilmesi, ulusal bağımsızlık ve sosyal kurtuluş gibi işçi sınıfı ve tüm halkımız için hayati önem taşıyan sorunların sözü bile edilmedi.

Böylelikle de egemen çevrelerin, kendi düzenlerini sürdürmek için Türk-İş yöneticilerine, sarı sendikacılara havale ettikleri görevler açıklığa kavuştu. Bu kongre, işbirlikçi çevrelerin, Türk-İş yöneticilerinin eliyle, işçi sınıfının ekonomik ve sosyal kurtuluş savaşını, halkımızın anti-emperyalist direnişini baltalamak istediklerini gösterdi.

Kongreden bir süre önce Zonguldak Maden İş Sendikasının 20. Kurultayında bir konuşma yapan Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, «Bu rejimi değiştir-

mek isteyenler bizi çiğnemededen geçemezler» demişti. İşte Erzurum kongresinde, emperyalizmle işbirliği yapan egemen sınıflarla Türk-İş yöneticilerinin bu sömürü ve ezgi düzeninin, Amerikanın Türkiyedeki hakimiyetinin devamı konularında birleştikleri açıkça ortaya çıktı. Kongre sırasında, Türk-İş'in 11 milyon liralık gelirinden 9 milyonunu Amerikan AİD ve CIA örgütlerinden sağladığı, Konfederasyon genel başkanı Demirsoy ile genel sekreter Tunç'un 15'er bin lira maaş aldıkları da açıklanınca, kongre kürsüsünden savunulan politikanın nedeni bütün çıplaklığıyla anlaşıldı.

Sarı sendikacılar kongrede AP bakanlarına ve burjuva politikacılarına işçi sınıfının kürsüsünde gövde gösterisi yapma, işçi sınıfının en kutsal haklarına, bu arada genel grev isteğine amansızca saldırmalarına imkân verdiler.

Böylece Türk-İş'in 8. kongresi işçi sınıfının değil de, patron ve emperyalistlerin savunuculuğunu yapan politikacıların forumu oldu. Netekim kongrede hazır bulunan Dünya Hür Sendikaları Konfederasyonu genel sekreteri Bruiter bile, konuşmasında, bakanların ve politikacıların birbirleriyle yarışmasına nutuk söylediklerini, bunun bir bakanlar kurulu toplantısına benzediğini söyledi ve: «Bakanların bu şekilde konuştuğu bir yerde işçiler haklarını alamazlar» dedi.

Delegeler kendilerine konuşma imkânı verilmeyeceğini anlayınca 187 imzalı bir önerge vererek, kongrede genel grev hakkının görüşülmesini istediler. Demirsoy-Tunç gurubu, Türk-İş'teki yığınların arzusunu dile getiren genel grev önergesini hasıraltı ederek, işçi sınıfının sorunları karşısında yer alan sarı sendikacılar olduklarını bir defa daha ispatladılar.

Kongrede, sarı sendikacılara karşı savaş daha da güçlendirilmediği takdirde, işçi sınıfının ana sorunlarının çözülmemeyeceği yeniden ortaya çıktı. Devrimci sendikacıların, sosyalistlerin önünde, işçi sınıfının bu en yığınsal örgütü saflarında çalışarak devrimci sendikalar yaratmak, konfederasyonda söz sahibi olmak gibi çok çetin, fakat çok kutsal bir savaş yolu belirmiştir.

Türk-İş'i ele geçirmiş olan sarı sendikacılarla savaş, sömürü düzenine ve emperyalizme karşı yürütülen mücadelenin küçümsememesi gereken bir yönüdür.

Hüseyin Ovalı

Gençliğin savaşı

Türkiyede gençlik — öğrenci hareketleri yeni bir aşamaya girmiştir. İşçi sınıfının 15 Haziran 1970 protesto yürüyüşü, bu politik atılım, gençlik hareketinde aklarla kararların, ilericilerle gericilerin kesinlikle su yüzüne çıkmalarına yardım etmiştir. Ve, bu yürüyüş, bu tarihsel olay, savaş alanına artık işçi gençliğin ayak bastığını gözler önüne sermektedir.

İşçi sınıfının varlığını, onun örgütlü savaşlara girmiş olduğunu ve memleketin politik yaşantısına sürekli etki yaptığını bile bile görmezlikten gelenler,

Sömürüye son, bağımlılığa son!

bozguncular, «MMD» ciler köklü bir yenilgiye uğradılar. En önemlisi, bunların gençlik ve işçi hareketleri içinde burjuvazinin, polisin ajanı, kiralık provokatörler oldukları iyice belli olmuştur. Şimdiye kadar, her gün yeni bir sözde «devrimci deyimle» içyüzlerini, ajanlıklarını maskeleyen çalışan bu küçük burjuva, faşizan grup artık ilerici, yurtsever gençliğin, özellikle işçi – emekçi gençliğin karşısında olduklarını hiç bir şeyle gizleyemezler. Üniversitelerde, öğrenci toplantılarında, özellikle Türkiye İşçi Partinin kongrelerinde silâhli saldırılarla, kışkırtmalarla polise yardım eden «MDD» ciler, 15 Haziran işçi yürüyüşünde bu tür provokasyonlarına bir yenisi eklediler. Onlar, polisin, MIT'in-gizli servisin-önceden kurduğu plâna göre, bu işçi çıkışını soysuzlaştırmak, amacından şaşkırtmak ve yaptıkları vuruculuk, kırıkcıklarla işbirlikçi hükümetin açık teröre geçmesini sağlamak görevini üzerlerine almışlardır.

Memlekette gerici egemen çevreler, onların işbirlikçi hükümeti, faşist biçimi bir diktatörlüğe giderken, polis, komando birliklerini, giderek ordu birliklerini işçi sınıfının, ilerici güçlerin, devrimci sendikaların, yurtsever gençlik örgütlerinin üzerine sürüyor. A.P. iktidarı sıkıyönetimli açık teröre geçerken, eli altındaki her tür güçleri, her aracı kullanıyor.

Büyük burjuvazi, Amerikan işbirlikçiler, bilinen taktiklerini: «böl ve yönet» («ayır-buyur») yöntemini alabildiğine hızlandırdılar. Önce, ilerici, yurtsever gençliği bütün gençlik yığınlarından, özellikle işçi, emekçi gençlikten ayırmak eylemini başa aldılar. Öğrenci gençliği, bunların örgütlerini parçalattılar. Bozguncular, «MDD» ci – Maocular bu alanda Türkesin faşist komandolarından aşağı kalmadılar. Amerikan servisleri ve onun güdümünde olan Türk polisi, bu işte sahte «devrimcileri» istedikleri gibi kullandılar.

Bunca kurbanlar veren ilerici, yurtsever gençlik, öğrenci gençlik, sürekli baltalamalar, kışkırtmalar yüzünden, Maocu faşistlerin entrikaları yüzünden olumlu dinamizmini, savaşçı canlılığını bir dereceye kadar yitirirken, bunun yanı sıra, daha yığınsal, daha köklü, devrimci bir gençliğin, işçi sınıfı gençliğinin savaş alanına girmekte olduğu da bir gerçektir. Bu olayı, bu gerçeği son büyük işçi yürüyüşü pırl ortaya koymuştur. Türkiye'de yalnız aydın, öğrenci gençlik değil, işçi-köylü gençliğin de bulunduğunu, bunların devrimci eylemlerde, harekette rol oynayacağını, işçi sınıfının canlı gücü, işçi sınıfının politik partilerinin yedek gücü olduğunu ileri sürerek örgütlenmeye koyulanların doğru yolda olduklarını olaylar ispatlamıştır.

Gençlik sorunu sosyal-politik-kültürel, her alanda kendisini ortaya koymaktadır. Böylesine gençlik hareketlerinin alıp yürümüş olması, kimilerinin sandığı gibi, «geçici bir heves», «günün modası» değildir. Bu olay tarihsel bir zorunluktur. Bunun yeni bir oluşumu da vardır. Türkiye'de nüfus biteviye artıyor. 17–25 arasındakiler, genel nüfusun % 25 oranını tutuyor. Bunların da çoğu işçi-köylü gençlerdir. Bunların sayısız sorunları, istemleri var. Bu istemler, sorunlar biteviye artıyor. En başta: iş, ekmek, öğrenim yer alıyor. Egemenliğini sürdürmek isteyen büyük burjuva-kodaman ağa sınıfları, bunların işbirlikçi hükümetleri, sömürü düzenini sürdürmekten, millet düşmanı politika-

larını geniş yığınlara dayatmaktan başka bir şey yapmıyorlar. Onlar yalnız NATO'lara, yabancılara, Amerikan emperyalistlerine, tanesi 23 sentten asker hazırlamak işine önem veriyorlar. Geniş gençlik yığınlarıyla, gerici, sömürge sınıflar arasında böylesine bir uçurum doğmuştur. Gençlik eylemlerinin, çıkışlarının biteviye sertleşmesinin, politik alanda, politik gündemde biteviye sürüp gitmesinin nedeni, kaynağı budur.

Türkiyede en çok kenara itilmiş, insandan sayılmamış gençlik, proleter gençliktir. Burjuvazi, öteden beri işçi, köylü gençliğini horlamaktan, onu sömürmekten, orduda, kışlada beynini militarist, şovnist zehirle yıkamaktan başka bir şey düşünmemiştir, düşünmüyor. Ama dünya yerinde saymıyor. Türkiye işçi sınıfı, proletarya, halkımızın, ulusumuzun en gürbüz, devrimci gücü olarak savaş alanına çıkmış bulunuyor. Ve, gençlik sorunlarını da bu sınıfın politik partileri, örgütleri ele alıyor.

«MDD» ci bozguncular: «asker – sivil aydın» diye bir maval tutturdular. Bu slogan, burjuvazindir. Bunu burjuvazi defalarca denemiş, uygulamıştır. Hem 1908 burjuva devriminde, hem de 1919–23 burjuva devriminde. 1960 hükümet devirmesinde de. Artık halk, gençlik burjuvazinin: «asker – çocuk 5 kuruş» çığırtkanlığıyla oynattığı bir filmde bıkmıştır. Son büyük işçi yürüyüşü, ilerici, yurtsever öğrenci gençlerin işçi gençlerle, Sosyalist Gençlik Örgütüyle bu direnişte elele vermesi savaşın yeni bir aşamaya yükseldiğini, gençlik hareketinin yeni oluşumlara gebe bulunduğunu müjdelemektedir.

Devrimci gençlik örgütlerinin önünde, genellikle yurtsever gençlik ve öğrenci yığınlarının önünde, işçi – köylü gençliğin önünde tarihsel sorunlar, varolmak ya da yokolmak savaşları duruyor. Böyle bir savaşın üstesinden gelebilmek ancak örgütle, bütün devrimci gençlik yığınlarını, bunların örgütlerini bir savaş programı, en az bir savaş plâformu üzerinde birleştirmekle olur.

Bütün gençliğin Amerikan ağalığına karşı direnişini, canlı savaşlarını gevşetmemek, tam tersine, bunu her alanda, her olayla geliştirmek gerek. Bozguncular, en başta bu antiemperyalist direniş felce uğrattılar, en büyük kötülüğü halkımıza böylelikle yaptılar.

AP hükümetinin faşist diktatörlüğe yönelişini göğüslemek gerek. İşçisi, öğrencisi, yurtsever subayı, eri, köylüsü bütün gençliğin elele vermesi gerek. Polis, Amerikalılar, hükümet, gençlik hareketindeki bu olumlu gelişmeyi parçalamak, onu önlemek çabasıdadır. Bu işte Maocu anarşist, faşistleri kullanıyorlar.

Yurtsever bütün gençlik örgütleri, «MDD» cileri, bu neofaşistleri her yolla, her an demaske etmelidirler. Bunları, temamiyle hareketin içinden silip atmalıdır. Gençlik yığınlarına bilimsel bilinç sağlamak, onları devrimci bilinçle silâhlandırmak için bu küçük burjuva, bozguncu akımla kıyasıya savaşmak gerek.

İşçi, köylü, öğrenci gençliğin temel, hayati sorunları iş, ekmek, barış, demokratik özgürlük, demokratik, köklü öğrenim reformu, işçi, köylü, dargelirli ailelerin çocuklarına yüksek öğrenim kapılarının ardına kadar açılmasıdır.

Anayasanın, lâiklik ilkesinin tam olarak uygulanmasıdır. Yobazlığın, cumhuriyetin temellerini çökerten bağınaz, koyu gerici sahte dinciliğin köklenmesidir.

Gençliğin bu savaşı, halkımızın, Amerikan köleliğine, işbirlikçi hükümetin faşist tipi, millet düşmanı politikasına karşı, ağalığa karşı, tam bağımsız, demokratik, barışsever Türkiye uğrunda savaşıyla sınımsız bağlıdır. Gençliğin savaşı böylesine bir savaştır!

M. Derince

SANAT KÖŞESİ

Orhan kemal'i de kaybettik *)

...«Vatanımdaki bütün yurtsever, ilerici ve devrimci güçler Marksizm-Leninizm öğretisiyle silâhlanarak, sarsılmaz bir savaş gücü halinde kenetlenmeli, Amerikan emperyalizmini ve emperyalizmin bütün kara kuvvetlerini ülkeden dışarı atmalı, sömürü düzeninin yerine işçi sınıfının önderliğinde ve ezgin köylülerle elele vererek, halkçı aydınlarla birlikte, gerçek bir ulusal emekçi iktidarı düzenini getirmelidirler. İlerici güçler, bölücülerin, bozguncuların ve likidatörlerin oyunlarını zamanında anlamalı ve bu oyunlara gelmemelidirler. Gerçek sanatçılar ve aydınlar, emekçi sınıfına, onun birliğine dayanarak, halkçı bir düzen için çalışıp yaratmalıdırlar.»

*) **Kısa biyografisi:** Asıl adı Mehmet Raşit Ögütçü olan Orhan Kemal 15 Eylül 1914 te Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğdu. Orta okulun son sınıfına kadar okudu. Babası Abdülkadir Kemali'nin Adana'da «Ahali fırkası» nı kurarak muhalefette bulunması (1930) yüzünden uğradığı baskılar sonucunda ailece Suriye'ye iltica etmesiyle, Orhan Kemal de bir süre Suriye ve Lübnan'da kaldı; 1932'de memleketine döndükten sonra, işçilik, memurluk v.s. yaptı.

İlerici görüşlerinden ötürü beş yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bunun üç buçuk yılını Bursa cezaevinde Nazım Hikmet'le beraber geçirdi. Ve ilk sanat çabalarına şüirle başlamış olan, genç, fakat hayati görgü dağarcığı dolu Orhan Kemal'i, bu üçbuçuk yıl boyunca Nazım Hikmet'in öğütleri ve yardımları kritik-realist metotla çalışmaya yöneltti. İlk hikâye denemeleri çok başarılıydı. Böylelikle işçi-emekçi yaşantısından alınma konularla ve o zamanlar henüz şüirle bile etitirilmeyen grev konularıyla, sömürüye karşı yöneltilmiş eleştirilerle hikâye alanına giren Orhan Kemal, 1940'lardan günümüze kadar, edebiyatımıza 12 hikâye kitabı, 18 roman kazandırdı. Hele son on yılda, kendi yapıtlarından sahneye uyguladığı «72. Koğuş», «Murtaza» ve «Eskicinin oğulları» gibi piyesleri uzun süre afişten inmedi.

Orhan Kemal, bugünkü Türkiyede sadece yazarlığıyla geçinmeye çalışan parmakla sayılacak kadar az sanatçılarımızdan, ama onlar arasında en büyük ve en sevilen isimlerden biriydi.

Yukarıdaki satırlar Türk insanını ve özellikle Türk işçi sınıfını en yakından tanıyan, en çok seven ve en iyi anlatan yazarlarımızın ön saflarında bulunmuş olan Orhan Kemal'in vasiyetnamesinden alınmıştır. Geçtiğimiz Mayıs ayında, tedavi olmak üzere yurt dışına çıkmaya hazırlandığı sıralarda kaleme aldığı bu vasiyetnamede, Orhan Kemal, bir kere daha, şahsını ve ailesini değil, halkını ve yurdunu düşünmüş, baştanbaşa savaş içinde geçen bir ömrün tecrübe ve felsefesini üç-beş satırda özetlemiştir.

Türkiye halkının kurtuluşunu, geleceğini, tek kelimeyle iyiliğini sosyalizmde gören Orhan Kemal, tıpkı Nazım Hikmet ve Sabahattin Ali gibi, kendini bu yola adanmış ve büyük öncüler gibi, halk düşmanlarının hışmına uğramıştır. O kadar hışmına uğramıştır ki, çeyrek yüzyılı aşan bir süre boyunca kendisine en küçük bir memuriyet verilmemiş, hattâ, gençliğinde olduğu gibi, alelade bir işçi olarak çalışmasına bile engel olunmuştur.

İşte bütün bir hayat boyunca süren bu ekonomik zulme, polis baskısına, tutuklanma ve mahkûmiyetlere rağmen, Orhan Kemal hak bildiği yoldan, kıl kadar sapmamış ve bir karınca sabrıyla, gayretiyle didinerek, yalnız memleket edebiyatına değil, dünya edebiyatına da malolan eserler yaratmıştır.

Bu alçakgönüllü, fakat yiğit, boyun eğmez halk savaşçısının, bu büyük Türk yazarının, bu ilerici vatanseverin kaleme aldığı son yazı, yurdundan ayrılmadan önce yazdığı vasiyetnamedir. Bu vasiyetnamenin «bütün yurtsever, ilerici ve devrimci güçlere» ilham vermesi lazımdır. Ve verecektir.

Y. S.

O. Kemal'in ölümü üzerine neler dediler

Türkiye Edebiyatçılar Birliği Başkanı Ercümen Behzat Lâv:

«— Orhan Kemal, gericiliğe sırt çevirmiş, namuslu ve gerçekçi bir sanat ilkesinin hangi devrimci çizgide yol alması gerektiğini, yapıtları ve yaşantısıyla belgenemiş bir insandı.»

İçimizdeki acının onulmazlığı, bizi onun ölümü karşısında, daha bilinçli bir şekilde kenetlenerek saf tutmaya zorlamaktadır.

Fikret Otyam:

Halkımız gerçek bir insanı, usta bir yazarı, ezilmeyen, yılmayan bir dostu yitirdi. Dünya, barış isteyen, halkların mutluluğunu isteyen, insanlar için onurlu, mutlu bir yaşayış isteyen, bunu istediği için de yıllarca cezaevlerinde, 72. Koğuşlarda çileler çektilen bir savaşçıyı yitirdi.

Ulvi Uraz:

«—Orhan Kemal, büyük gerçekçi sanatçımız, mutsuz çoğunluğun sanatçısı olduğu ve mutsuz çoğunluğu çok sevdiği için mutlu bir insandı. Bu yüzden de, mutlu azınlığın elinden çekmediği kalmadı. Orhan'ın uğruna savaştığı halk, onun istediği günlere mutlaka erecektir. Ve gerçekçi sanatçılar, Orhan'ın kendilerine teslim ettiği halk sevgisi bayrağını her zaman daha yukseklere kaldıracak, daha ilerilere götüreceklidir.»

Cevdet Kudret:

«Orhan Kemal'in hayat dramı, sanat ve düşünce dünyamızın sonu gelmiyen dramıdır. Bu büyük kayıp karşısında tek tesellimiz, düzenlerin geçici, sanatın ve sanatçının kalıcı oluşudur. Orhan Kemal'in sevimli «küçük insanlar»ı, yurdumuzun ve sanatçılarımızın «makûs talihini» günün birinde elbette yeneceklerdir.»

İlhan Selçuk:

«—Orhan Kemal, tam anlamında efendi, alçakgönüllü, namuslu, kaya gibi sağlam adamdı. Halkın içinde yaşadı; geçim darlığını, sıkıntı ve parasızlığı bütün hayatı boyunca bir eski elbise gibi giyinmişti... Bu memlekete 34 eser vererek, Türkçenin antlarını milletin ortak yaşamına unutulmıyacak bir güzellikte dikmiştir.»

Şükrü Koç:

«—Orhan Kemal, «sanat sanat için mi, toplum için mi?» gevezeliklerine alırdırmadan, toplumumuzun sanatını kurmaya çaba göstermiş bir halk aydını idi... Daima, halk yığınlarının siyasal, sosyal, ekonomik kurtuluşlarının tek yolu olarak, işçilerin, köylülerin, topraksızların, küçük memurların, yazarların, öğretmenlerin, zanaatkarların birleşip, kendi kaderlerini değiştirecek düzeni kurmalarını önermişti... Bu hayatın kahrını kendisi çekmiş, zehrini ciğerleri içmiştir. Bütün bu kazançlarına karşılık, toplumumuz, O'nun ciğerlerini iyileştirecek, titriyen vücudunu koruyacak ilacı ve parayı kendisine verememiştir. Toplumumuz Orhan Kemal'e borçludur.»

Adalet Ağaoğlu:

«—Yaşama biçimiyle, yazdıkları bu denli denk çok yazarımız yok bizim. Orhan Kemal'in büyüklüğü burada. Durmadan emekçilerin çilesini yazdı. Durmadan bir emekçi çilesi çekti. Gördüğüm her yerde elini öperdim.»

Kemal Bisalman:

«—Sol'un «s» sinin bile yazılıp çizilemediği devirde gür sesini yükseltmiş birkaç yazardan biriydi Orhan Kemal. Bu yüzden de başına türlü dertler gelmiş, türlü zorluklar içinde bir ömür tüketmişti... Devamlı polis takipleri, sorguya çekilmeler, yazıp çizdiği basın organlarına baskı yapıp nafakasına engel olmalar, polise gammazlamalar, asarız-keseriz tehditleriyle gözdağı vermeler, Orhan Kemal'in 56 yıllık ömrünün gelenekleşmiş sahneleriydi.»

Orhan kemal'e ağıt

Seslendi bez dokuyan basma dokuyana
duydunuz mu arkadaşlar,
Kim çıktı dışarı
Orhan Kemal.

Ortasına nadazın konmuştu
Gök dökülürcesine kuşlar.
Birisi birdenbire, kırmızı, uzak,
Durdu.

Yüreğinin uçsuz bucaksız köyleri,
Köylerde göz alabildiğine pamuklar.
Birisi birdenbire, ta içi yaprak,
Durdu.

Yalağa varmıştı ikindileyin
Ova ağız koyunlar,
Birisi, birdenbire, taş ayak,
Durdu.

Parmakları ak kesilmişti, çatlamıştı, kandı,
Çuvalı on kuruşa koza ayıran çocuklar.
Birisi birdenbire, gecelerle sıcak
Durdu.

Boynun uzatmıştı yollara azgın.
Satılmış'ın arabasındaki atlar.
Birisi birdenbire, teker boyu şahlanarak,
Durdu.

Seslendi ulu çınarın köktü uluca kavağın köküne
Duydunuz mu arkadaşlar,
Kim girdi içeri
Orhan Kemal.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

TÜSTAV

BU SAYFA SİZİN

UÇAN KUŞTAN BİLE VERGİ:

AP iktidarı yeni bir vergi kanun tasarısı daha hazırlayıp meclislere sundu. Doğrusu hiç bir hükümet zamanında vatandaşlara böylesine ağır vergiler konmamış ve hiçbir vakit vatandaş böylesine uydurma, akla hayale gelmez şeyler için vergiye bağlanmamıştır. Olanlar biz işçi ve köylülere, fakir halka oluyor. Çünkü elimize geçen para vergileri bile ödemeye yetmiyor. Akşamları işten eve çoluk çocuğun yanına boş elle dönmek zorunda olduğumuzdan, kendi evlâtlarımızdan utanır olduk. Vergiler fakirden değil, zenginlerden alınmalıdır. Oysa aslına bakılırsa hükümet, zenginlerden, büyük toprak ağlarından hiç denecek kadar az vergi alıyor. Bütçe açıklarını ve NATO askeri masraflarını kaptmak için fakir halkın sırtına böylesine ağır vergiler yükletmek insafa sığar mı? Bu gidişle hükümet, uçan kuştan bile vergi almıya kalkışacak. Şayet önümüzdeki günlerde hükümet halkın nefes aldığı havayı da vergilemeye kalkışırsa buna şaşmamak gerekir. Çünkü vergi konulacak bir orası kaldı artık.

Seyfullah Tezer, Balıkesir

MEMURU DÜŞÜNÜN:

Ben Türkiye Cumhuriyetinin, 300 lira aylıkla çalışan bir memuruyum. Bir bodruma sığındığım 8 nüfuslu ailemle birlikte yaşama mücadelesi veriyorum. Türkiye'de benim gibi bir kuru ekmek parası kazandıranların sayısı gün geçtikçe artıyor. Bu gün memleketimizde memurlar ve aileleri ışsız aç ve susuz, rutubet kokan odalarda sürünürken, AP iktidarının başları «nurlu ufuklar» masallarıyla aldatıyorlar milleti. Sonra da eşi dostu, hısım akrabayı zengin etme yollarını arıyorlar bir bir. Doğrusu bitik usandık artık AP'nin bu «nurlu ufuklarından».

Hani derde derman olacak bir Personel Kanunu çıkıyordu? Hani biraz olsun yaramıza merhem bulacaklardı? Hiç olmazsa kuru ekmeğimize katık vereceklerdi ya? Ama küçük memuru düşünen kim? Geceleri aç karnına yatan çocuklarına öğrenim sağlayamayan, ayda bir olsun evine et alamayan, elbisesini tornistan ettirerek 8-10 yıl giymek zorunda kalan biz küçük memurlar, AP iktidarının seçimlerde bizi aldatıldığını görerek, memleketin başına belâ olanları istifaya davet ediyoruz.

Ali Kuş, Okmeydanı - İstanbul

O. Kemal

böyle bu insanlar? Onlara ne yaptık? Koca koca konakları var, çiftlikleri, otomobilleri... Lâkin kocası neden bırakmaz gitsin çalışsın fabrikada? Kıs-kanıyor mu?... Kadın gururla gülümsedi. «Kıskanıyor, mutlaka kıskanıyor!»

— Ooof anne, of... Gelmiyecek bu babam, gelmiyecek!

— Gelir kızım, mutlaka gelir... Sabret!

— Ve bitişik komşudan yarım ekmek borç alıp geliyor. Kız, yarım ekmeğin dörtte üçünü öyle çabuk, öyle oburca yiyip bitiriyor ki... Saatler geçiyor, akşamlar iniyor. Kız yine acıkmaya başladığı için, uyumak istiyor. Kerevete yatıyor, annesi bir iplik çulla üstünü örtüyor ve bitişik komşulara geçiyor. Belki örülecek örgüleri olur, yahut yikanacak çamaşırları, silinecek tahtaları...

— Sokak kapısı aralıktı. Adam, koltuğunda kitap paketleri... Ekşi ekşi geçirerek ve sarhoş, içeri girdi, odaya çıktı. Odanın ortasında ayakta durdu. Güldü, başını salladı. Gitti aynaya baktı, sonra gözüne sedirde yatan kızı ilişti. Ona doğru yürürken koltuğundaki paketlerden biri yere düştü. Baba sinirlendi, ötekini de yere attı, bir tekme...

— Acaba nerde?

— Tekrar aynaya geldi, yüzünü tetkik etti; kuru ve sakallı bir yüz, içerlere çökük, kanlanmış gözler... «Erkek ha? Bu da erkek güya! Evin erkeği... Sevmese de haklı!»... Aynayı bir yumrukta parçaladı. Kız uyandı. Babası, elleri belinde, yerdeki ayna kırıklarına bakıyor, onları ayağıyla eziyordu.

— Babacığım!

— Riyakârlık etme kız!

— Kız korkak gözlerle ve büzülmüş babasına bakıyor. Babası boyuna söyleniyor:

— Beni sevmiyorsunuz, ne sen, ne annen... Sevmiyorsunuz beni, bana yalan söylüyorsunuz, yalan!

— Vallahi seviyoruz babacığım, ben çok seviyorum.

— Yalan söylüyorsunuz, beni zerre kadar sevmiyorsunuz! İstiyorsunuz ki, ben öleyim, ondan sonra da...

— Annem sevmiyorsa bana ne babacığım, ben seviyorum...

— İşsiz bir baba, işsiz bir koca sevilir mi?

— Kız ağlıyor. Babasının delirdiğini sandı. Babası halâ söyleniyor:

— Şu saatte nerde? Kimbilir? Komşulardaydım diyecek.

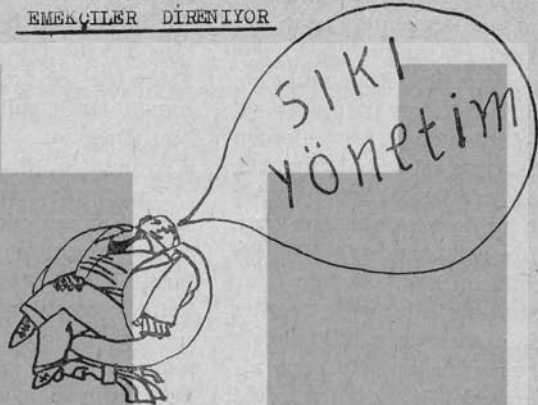
Ortalık büsbütün karardı. Sendeledi, duvara tutundu. Elektrığın düğmesini çevirmeyi akıl edemiyordu. Yahut... masraf olmasın diye. Lâkin gittikçe fenalaşıyordu. Başı öyle dönüyordu ki...

Kadın eve döndüğü zaman iyiden iyiye akşam olmuştu. Odanın elektrigini yaktı ve kocasını yerde buldu. Kitap paketlerinden birini başının altına almış... Kız oturduğu yerde uyuklamış.

Kadın içini çekti ve açlığını bütün şiddetiyle duydu.

EMEKÇİLER DİRENİYOR

İKTİDAR SIKI YÖNETİM GÜLGESİNDE

İŞÇİ SINIFI DEMOKRATİK HAKLARINI SAVUNUYOR